

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE

04 noiembrie 2020

mun. Chișinău

Colegiul Penal în următoarea componență:
președinte
judecători

Diaconu Iurie
Catan Liliana
Guzun Ion

examinând admisibilitatea în principiu a recursurilor ordinare declarate de avocatul Zamfir Pavel în numele inculpatei și de inculpata, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 14 iulie 2020, în cauza penală privind-o pe

STIGARESCU Maria XXXXX, *născută la XXXXX, originară din XXXXX, domiciliată în XXXXX, temporar domiciliază în XXXXX.*

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 09.07.2012 – 14.12.2012;

Instanța de apel: 11.01.2020 – 14.07.2020;

Instanța de recurs: 14.09.2020 – 04.11.2020.

c o n s t a t ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, din 14 decembrie 2012, Stegărescu Maria a fost recunoscută vinovată de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (4) Cod penal, fiindu-i stabilită o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 8 ani, cu executarea pedepsei în penitenciar pentru femei.

Acțiunea civilă a SA ”Moldpresa” a fost admisă integral, cu dispunerea încasării de la Stegărescu Maria a sumei prejudiciului în mărime de 78.736 lei.

2. Pentru a pronunța sentința, prima instanță, în fapt, a constatat că, inculpata în perioada de timp cuprinsă între 01 februarie 2012 și 28 mai 2012, activând în baza contractului individual de muncă din 11.07.2011 cu XXXXX în funcția de chioșcar la chioșcul nr. 20 al SA „Moldpresa”, amplasat pe XXXXX, fiind persoană cu responsabilitate materială deplină, acționând cu intenție directă și urmărind scopul însușirii bunurilor altei persoane, fiindu-i încredințate în administrarea sa bunuri materiale destinate vânzării, a delapidat o parte din bunurile date, formând un neajuns în sumă totală de 78.736,54 lei, cauzând astfel părții vătămate SA „Moldpresa” o daună materială în proporții mari.

3. Legalitatea și temeinicia sentinței de condamnare, a fost atacată cu apel de către avocatului Pavel Zamfir, în interesele inculpatei, care a solicitat casarea sentinței cu emiterea unei noi hotărâri, potrivit modului prevăzut pentru prima instanță, prin care acțiunile ultimei să fie reîncadrate juridic în baza alin. (2) lit. c) al art. 191 Cod penal, cu stabilirea unei pedepse în limitele sancțiunii, prevăzute de acest articol și aplicarea prevederilor art. 90 Cod penal.

În motivarea cererii de apel apelantul a invocat că, inculpata nu a fost prezentă la pronunțarea sentinței, respectiv termenul ispășirii pedepsei a fost calculat din momentul reținerii. Astfel, inculpata nu a cunoscut despre existența sentinței, iar la 17 decembrie 2019, în procesul traversării hotarului cu Republica Moldova, Stegărescu Maria a fost reținută. Tot atunci acesteia i s-a înmănat copia sentinței.

Prin urmare, prin prezentul apel se solicita, în primul rând, repunerea în termenul de atac a sentinței nominalizate, având în vedere faptul, că întârzierea este determinată de motive întemeiate (inculpata nu a cunoscut despre sentința emisă), iar termenul de executare a pedepsei urma a fi calculat din ziua reținerii - 17 decembrie 2019.

Deși în sentință nu era făcută referință la prevederile art. 126 Cod penal, la data comiterii faptei imputate și pronunțării sentinței, acest articol, la 27 ianuarie 2012 avea următoarea redacție: *se consideră proporții deosebit de mari, proporții mari valoarea bunurilor sustrase, dobândite, primite, fabricate, distruse, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care, la momentul săvârșirii infracțiunii, depășește 5000 și, respectiv 2500 u.c. de amendă.*

Astfel, la data comiterii faptei, suma prejudiciului, estimată la 78.736, 54 lei, constituia proporții mari (2500x20=50000).

Conform Legii nr. 207 din 29.07.16, M0369-378/28.10.16 art.751; (în vigoare 07.11.16), art. 126 alin. (1) Cod penal a fost expus într-o altă redacție: *se consideră proporții mari valoarea bunurilor sustrase, dobândite, primite, fabricate, distruse, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care depășește 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei.* Tot prin aceiași lege a fost modificat și art. 64 alin.(2), acesta având următoarea redacție: Articolul 64: la alineatul (2), textul „20 de lei” se substituie cu textul „50 de lei”;

Salariul mediu lunar prognozat pentru anul 2016 (adică la data intrării în vigoare a Legii nr. 207), a constituit 5050 lei (Conform Hotărârii Guvernului nr. 879 din 23 decembrie 2016 cu privire la aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2016 (Publicată în în Monitorul Oficial Nr. 347-360, din 25.12.2015 art. Nr : 980). Astfel, ținând cont de prevederile art. 126 alin.(1) Cod penal, pentru ca fapta imputată lui Stegărescu Maria să fie încadrată în limitele art. 191 alin. (4) Cod penal, este necesar, ca valoarea pagubei pricinuite să depășească

20 de salarii medii lunare pe economie. Deci, în condițiile aplicării acestui algoritm de stabilire a mărimii prejudiciului cauzat prin infracțiune în proporții mari, valoarea acestuia ar trebui să depășească suma de 101.000 lei ($20 \times 5050 = 101\ 000$). Totodată, în speță suma prejudiciului este estimată la 52.100 lei.

Astfel, având ca punct de reper prevederea legală citată mai sus și raportată la suma prejudiciului cauzat părții vătămate, estimată la 78.736, 54 lei, apelantul considera că, în speță se atestă lipsa proporțiilor mari, ca semn calificativ al alin.(4) al art. 191 Cod penal, suma indicată constituind „proporții considerabile”.

Având la baza prevederile legale nominalizate, raportate la circumstanțele cauzei, apelantul considera că, față de inculpată urma a fi aplicată retroactivitatea legii penale, care în speță ameliorează situația ultimei prin excluderea din sentință a calificativului „proporții mari” și recalificarea acțiunilor acestuia la alin. (2) lit. c), al art. 191 Cod penal.

Instanța nu a specificat din ce constă suma prejudiciului cauzat (bunuri, servicii, etc.), deși în partea introductivă a sentinței era făcută mențiune la contractul individual de muncă și „responsabilitatea materială deplină” a inculpatei, în partea descriptivă (motivantă) lipsește referință la aceste acte importante, ca mijloace de probă, specifice anume pentru așa gen de cauze penale.

4. Prin decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 14 iulie 2020, apelul avocatului Pavel Zamfir în interesele inculpatei a fost respins ca fiind depus peste termen și s-a menținut sentința fără modificări.

5. În partea descriptivă a deciziei, instanța de apel a menționat că, sentința Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău, din 14 decembrie 2012, a fost pronunțată public la data de 14 decembrie 2012 (f.d. 242-245).

Din conținutul procesului-verbal al ședinței de judecată din data de 03 decembrie 2012, rezultă că atât inculpata cât și avocata sa, Liubovi Rogojan, au fost prezente în ședință (f.d. 232-233, vol. II), iar la data de 14.12.2012 a fost prezentă doar avocata inculpatei, Liubovi Rogojan, care la aceeași dată a primit copia sentinței (f.d. 233, 246, vol. II), însă inculpata la data pronunțării sentinței nu s-a prezentat, deși ea prin cerere, fiind de acord să fie pronunțată sentința în lipsa ei, a solicitat totodată să nu-i fie aplicată o pedeapsă cu închisoare (f.d. 251, vol. II), prin urmare ultima cunoștea despre data, ora și locul pronunțării sentinței instanței de fond – 14 decembrie 2012.

Avocatul Pavel Zamfir a depus apelul în numele inculpatei abia la data de 24 decembrie 2019, invocând că inculpata nu a cunoscut despre sentința emisă, iar termenul de executare a pedepsei fiind calculat din momentul reținerii – 17.12.2019.

Astfel, cele enunțate indică elocvent la încălcarea termenelor prevăzute la art. 402 alin. (1) Cod de procedură penală, iar potrivit prevederilor art. 403 alin. (1), art. 404 alin. (1) Cod de procedură penală care expres indică la imposibilitatea declarării apelului mai târziu de 15 zile de la data începerii executării pedepsei, ceea ce face imposibilă și repunerea în termen a apelului declarat de avocatul inculpatei Pavel

Zamfir care a depus apel la data de 24 decembrie 2019, astfel curgerea termenului de contestare se efectuează din data de 14 decembrie 2012, iar inculpata nu și-a exercitat dreptul legal de atac a actului de dispoziție a instanței de judecată în termenul prevăzut de lege.

În contextul celor statuate, instanța de apel a amintit că termenul de apel este un termen procesual legal, durata lui este stabilită exhaustiv prin lege, acesta fiind absolut și având un caracter imperativ, în sens că depășirea lui atrage decăderea din dreptul de a exercita calea de atac.

Instanța de apel a menționat că, în cazul în care termenul de declarare a apelului prevăzut la art. 402 Cod de Procedură Penală este depășit, adică apelul este declarat după expirarea termenului prevăzut de lege, instanța de apel este obligată să soluționeze chestiunea privind repunerea în termen a apelului. Dacă întârzierea a fost determinată de motive neîntemeiate, apelul urmează a fi respins ca tardiv, fără judecarea fondului apelului.

Reieșind din cele expuse mai sus, instanța de apel a conchis că, cererea de apel depusă de avocatul inculpatei Pavel Zamfir, nu s-a încadrat în termenul legal, fiind depus tardiv și că motive întemeiate ce au determinat omiterea termenului de atac, apelantul nu a invocat, astfel că repunerea apelului în termen, de către instanța de apel, ar echivala cu avantajarea unei părți în defavoarea alteia, prin extinderea termenului legal de prescripție și revizuire a hotărârilor judecătorești, ceea ce în accepțiunea CtEDO (Ghirea versus Republica Moldova) urmează a fi interpretat ca încălcare a principiilor securității juridice cât și a egalității armelor, ceea ce duce la violarea art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului – dreptul la un proces echitabil, care urmează a fi respectat cu referință la partea acuzării și a apărării, fără discriminare.

În aceste circumstanțe, instanța de apel nu s-a expus asupra motivelor invocate în apel ori, aceasta nici nu a început examinarea fondului apelului, deoarece, soluția de respingere a apelului ca depus peste termen sau inadmisibil nu implică o verificare a hotărârii atacate, întrucât instanța de apel nu poate proceda la o verificare de fapt și de drept a acesteia decât în cadrul unui apel exercitat în mod legal.

6. Nefiind de acord cu decizia instanței de apel, avocatul Zamfir Pavel în numele inculpatei și însăși inculpata au atacat-o cu recurs ordinar, solicitând casarea deciziei.

6.1 Avocatul Zamfir Pavel în recursul ordinar a invocat prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6 Cod de procedură penală, solicitând casarea deciziei cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel, în alt complet de judecată.

În motivare recurentul a indicat că, instanța de apel eronat a concluzionat că apelul este depus peste termen. Odată ce inculpata a lipsit de la ședința de pronunțare a sentinței, iar în materialele cauzei lipsește dovada înmânării sentinței, nu poate concluziona, că inculpata a intrat în posesia actului judecătoresc, a luat cunoștință și a renunțat la utilizarea căii de atac. Or, afirmația instanței de apel, că inculpata a fost de acord cu pronunțarea în lipsa ei nu echivalează cu înmânarea copiei sentinței.

Astfel, sentința i-a devenit cunoscută inculpatei la momentul reținerii la 17 decembrie 2019, după care prin intermediul apărătorului a utilizat dreptul de atac.

6.2 Inculpata în recursul său ordinar, fără a invoca prevederile art. 427 Cod de procedură penală, a solicitat casarea deciziei, cu emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunile sale să fie reîncadrate în baza art. 191 alin. (2) lit. c) Cod penal, cu stabilirea pedepsei în limitele sancțiunii, care prevede acest articol și aplicarea art. 90 Cod penal. De asemenea solicită aplicarea prevederilor art. 126 alin. (2) din 29.07.2016 în vigoare pe 07.11.2016, în care se atestă la proprii considerente și prin urmare este favorabil asupra acțiunilor ei la art. 191 alin. (2) lit. c) Cod penal.

În motivarea recursului, indică că nu a comis infracțiunea incriminată și detaliat expune opinia sa asupra evenimentelor ce au avut loc în lipsa ei. Menționează cu nu a făcut cunoștință cu dosarul în prima ședință, iar actele de primire a mărfii puteau fi semnate de Onișcenco, și tot ea putea să facă neajunsul de care inculpata nu știa.

Inculpata avea de gând să se prezinte la ședință, unde i se va oferi ultimul cuvânt, însă în a doua ședință de judecată de care nu știa că va avea loc, s-a luat decizia în lipsa ei.

Recunoaște că a plecat peste hotare la fiica sa, din motivul problemelor financiare, iar despre decizia luată s-a aflat la 17 decembrie 2019 și în termen restrâns a utilizat calea de atac.

7. În conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, procurorul a depus referință privitor la opinia sa asupra recursurilor avocatului și inculpatei, menționând că acestea urmează a fi declarate inadmisibile, ca fiind vădit neîntemeiate.

8. Examinând admisibilitatea în principiu a recursurilor ordinare pe baza materialului din dosarul cauzei și motivelor invocate, Colegiul penal concluzionează că acestea urmează a fi declarate inadmisibile din următoarele considerente.

Potrivit dispoziției art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, instanța de recurs, examinând admisibilitatea în principiu a recursului declarat împotriva hotărârii instanței de apel, fără citarea părților, este în drept să decidă asupra inadmisibilității acestuia în cazul în care constată că este vădit neîntemeiat.

Conform prevederilor art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs examinează cauza numai în limitele temeiurilor specificate de art. 427 Cod de procedură penală, care în mod obligatoriu trebuie să fie invocate de recurent.

Din textul recursului declarat de avocatul Zamfir Pavel, se constată că acesta invocă temeiul de drept prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și critică soluția instanței de apel, din motiv că, în opinia sa, instanța eronat i-a respins apelul, ca depus peste termen.

Referitor la recursul declarat de inculpată, se constată că titulara nu a invocat expres vreun temei de casare din cele înserate în art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, criticând soluția instanțelor de fond preponderent din motivul că, în opinia sa,

instanțele i-au aplicat o încadrare greșită și solicită să-i aplice pedeapsă non privativă de libertate.

Verificând alegațiile recurenților, în raport cu actele cauzei, Colegiul penal conchide că acestea sunt vădit nefondate, iar decizia instanței de apel este legală și întemeiată, or în motivarea soluției adoptate s-a specificat că, potrivit art. 415 alin. (1) lit. a) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând cauza în ordine de apel, este în drept să respingă apelul, menținând hotărârea atacată, dacă acesta este tardiv.

Conform art. 402 alin. (1) Cod de procedură penală și practicii judiciare despre judecarea cauzelor penale în ordine de apel, termenul de apel este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale, dacă legea nu dispune altfel. Mai mult ca atât, cu privire la necesitatea prezentării părților la pronunțarea integrală a sentinței, Colegiul ține să remarce că această chestiune este facultativă, adică părțile la dorință pot asista în ședință și primi o copia a hotărârii, sau ulterior se pot adresa pentru recepționarea acesteia, însă indiferent de prezentarea sau neprezentarea acestora, termenul de atac a hotărârii va curge începând cu ziua următoare pronunțării. Statuarea dată rezultă din analiza coroborată a art. 402, 340 și 230 Cod de procedură penală.

În același context, instanța de recurs amintește că, la calcularea termenului de apel determinant este constatarea momentului de la care începe să curgă acesta. Regula generală în acest sens prevede că termenul începe să curgă pentru părți din ziua următoare în care a fost pronunțată sentința.

În cauza deferită judecării se constată că avocatul și inculpata au fost prezente la ședința din 03.12.2012, în care inculpata nu a avut completări la citirea materialelor (vol-II, f.d 232-233). Acestea fiind confirmate și prin recipisa cu semnătura inculpatei, că cunoaște data următoarei ședințe și combate argumentele de necunoaștere sau că apărătorul nu a fost anunțat de ședința din 14.12.2012 (vol-II, f.d. 230). Potrivit procesului- verbal din 14.12.2012, judecătorul a întrebat despre posibilitatea petrecerii ședinței în lipsa inculpatei, la care atât apărătorul cât și procurorul au considerat posibil, din motiv că ultima a fost înștiințată legal contra semnătură (vol-II, f.d. 233 verso). La fel este prezentă cererea din partea inculpatei din data de 12.12.2012, care a fost înregistrat la data de 18.12.2012, în care solicită anularea ședinței din 14.12.2012 sau examinarea în lipsa ei, din motiv că nu poate participa pe motiv de sănătate și „se află foarte departe” (vol-II, f.d 251).

Prin urmare, Colegiul penal apreciază că instanța de apel corect a statuat că termenul de declarare a apelului de 15 zile a expirat pentru apelanta, iar declarând apel la data de 24.12.2019, partea a omis termenul legal de depunere a acestuia, întrucât sentința Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 14 decembrie 2012, a fost pronunțată integral în cadrul ședinței de judecată din aceeași zi, la care partea nu a fost prezentă, din motive imputabile acesteia, deoarece nu a prezentat nici o probă ce ar fi confirmat imposibilitatea ei de a se prezenta la ședința din 14.12.2012 din motive de sănătate după cum specifică ea în cererea sa din 12.12.2012. Mai mult ca atât, din

aceeași cerere rezultă că ea ”se află foarte departe”, deci deja plecase la fiica ei peste hotare, astfel lipsindu-se singură de dreptul de a participa la ședința de pronunțare a sentinței, deși nimic nu o împiedica să primească copia sentinței prin intermediul avocatei, care a fost prezentă la pronunțarea sentinței și a primit copia acesteia și să beneficieze de calea de atac în termenul prevăzut de lege.

În asemenea condiții concluzia instanței de apel că ultima zi de declarare a cererii de apel pentru partea apărării a fost la data de 29.12.2012 este corectă.

Subsidiar celor consemnate supra, Colegiul menționează că termenul de apel este un termen procesual legal, durata lui fiind stabilită exhaustiv prin lege. Termenul respectiv este absolut și are caracter imperativ, adică depășirea lui atrage decăderea din dreptul de a exercita calea de atac, iar dacă totuși apelul a fost declarat după expirarea termenului, acesta urmează a fi respins ca declarat peste termen, cu excepția când întârzierea a fost determinată de motive întemeiate, însă, la caz, această din urmă premiză nu s-a confirmat.

În apel, nu s-au invocat motive întemeiate ce au determinat întârzierea declarării apelului, astfel, instanța de apel fiind în imposibilitate să repună în termen apelul.

Mai mult, conform art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

Relevante în acest sens sunt și unele aspecte ale principiului securității raporturilor juridice ce se conțin în hotărârea CtEDO din 05 iunie 2012 în cauza Ghirea contra Moldovei, unde s-a statuat că: „ ... *principiul egalității armelor, care reprezintă unul din elementele noțiunii mai largi a procesului echitabil – presupune că fiecare parte beneficiară de o posibilitate rezonabilă de ași prezenta cazul în condițiile, că nu ar pune-o într-un dezavantaj substanțial în raport cu cealaltă parte.* ” Prin alte cuvinte, aplicarea regulilor referitoare la termenele limită este de natură să aducă atingere principiului egalității armelor în cazul în care părțile nu beneficiază de aceleași mijloace pentru a-și susține argumentele în fața instanței.

Din atare considerente, instanța de recurs, făcând trimitere la art. 420 Cod de procedură penală, care stipulează că recursul este o cale ordinară de atac ce poate fi folosită împotriva hotărârilor pronunțate asupra fondului cauzei și nu pot fi atacate cu recurs sentințele în privința cărora părțile nu au folosit calea apelului, sau apelul a fost respins ca declarat peste termen, dispune inadmisibilitatea recursurilor declarate de avocatul Zamfir Pavel în numele inculpatei și de inculpată, considerându-le ca vădit neîntemeiate.

9. În temeiul art. 432 alin. (1) – (2) pct. 4) Cod de procedură penală, Colegiul

Penal

d e c i d e :

Inadmisibilitatea recursurilor ordinare declarate de avocatul Zamfir Pavel în numele inculpatei și de inculpata, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 14 iulie 2020, în cauza penală privind-o pe STIGARESCU Maria XXXXX, ca fiind vădit neîntemeiat.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 01 decembrie 2020.

Președinte

Diaconu Iurie

Judecător

Catan Liliana

Judecător

Guzun Ion